

Ratko PERIĆ

Apostol Juda u strujama hladnoga grijeha

Lik Jude, učenika pa apostola i konačno apostate, jest jedan od najzagonetnijih fenomena u Novom Zavjetu, možda i u svijetu. Gdje se krije tajna Judine pojave? U Bogu? - mi smo tako spremni pridati Bogu svu odgovornost za Judu. U Judi? - Sudbina vječnosti, dobre ili zle, odvija se na bojištu ljudskoga srca. Čvrsto vjerujemo da Bog nikomu ne uskraćuje svoju milost, ali je isto tako činjenica da svi ljudi na svoju odgovornost ne prihvaćaju tu milost. Pa čak je ne prihvaćaju ni svi pozvani i izabrani. Mogu milost proigrati!

Uz Petra i Ivana Juda se spominje najviše puta u *Evangeljima* i *Djelima apostolskim*. Ali, na žalost, uvijek u izdajničkim haljinama.¹ Čitajući pomno spise Novoga Zavjeta, nailazimo više od 20 puta na Judino ime. Apostoli i Evangelisti pisali su svoje izvještaje 30 do 50 godina nakon Kristova uskrsnuća. Ipak smatraju da svaki put trebaju uz Judino ime dodati: izdajnik, koji ga je imao izdati, koji ga je izdao itd. Ponekad ga tako nazivaju da ga razlikuju od drugoga Jude apostola ili Tadeja. Svakako, oni ga spominju ne samo kao tužnu povijesnu uspomenu, nego i kao opomenu nama, svima, pozvanima i obraćenima.

Da bismo što bolje proučili Judu u njegovu odnosu prema Kristu, podimo nekim redom, po mogućnosti kronološkim. Sve ćemo zbiti u 6-7 točaka radi preglednosti i jasnoće.

Poziv i izbor. "...te između njih izabra Dvanaesticu koje prozva apostolima... i Judu Iškariotskoga, koji posta izdajica" (Lk 6,16; usp. Mk 10,4).

Zašto Judu...? Redovito pitanje koje polijeće s ljudskih usana s obzirom na izbor Dvanaestice jest to: Zašto je Isus izabrao Judu kad je znao što će od njega biti i da će ga izdati?

Tko će otkriti tajnu zašto je Isusovo oko zapelo baš na Judi? To je tajna ljudske i božanske slobode. Ali možemo ipak sa sigurnošću odgovoriti: Isus je izabrao Judu da ga spasi, ali Juda nije želio svoje spasenje, nego je želio upropastiti svoga Učitelja.

¹ W. BARCLAY, *Judas Iscariot: The Man who became the Traitor*, u: *The Master's Men*, London, *1979., str. 67-78.

Zašto? Sigurno ne zato što bi to bio Bog odredio, nego zato jer je to tako Juda htio.

Pa zar Bog nije bio moćan Judu okrenuti na drugi put, da ga spasi?

Bog je bio moćan, ali nije bio nasilan! Bog uvijek djeluje, ali sudjeluje li čovjek? Kod fenomena Jude upravo se susrećemo s čovjekom koji namjerno i hladno odbija suradnju i popravak! Istaknimo ovdje jednu činjenicu: Riječi *Iš-Karioth* znači čovjek iz Keriota, tj. ne iz Galileje, nego iz kerioticskoga područja. To je, čini se, jedini apostol koji nije bio rodom Galilejac. Isus je bio slobodan u izboru svojih apostola. A prije samoga izbora molio je svoga Oca nebeskoga za pomoć i prosvjetljenje. I izabrao je one koje mu je Otac sugerirao. Među njima i jednoga iz Keriota. Možda je ta činjenica doprinijela tomu da se Juda ne snade dobro u Apostolskom zboru. Možda je on uvijek zatezao na stranu, bio "outsider" u Isusovoj Družbi. Možda je patio od toga kompleksa, a bio je ionako iskompleksiran. Možda ga ni apostoli nisu najbolje shvatili. A kad su kasnije uočili neke njegove teške mane, počeli su ga i izbjegavati. U svakom slučaju Isus je s njime imao svoj božanski plan po kojem se trebao spasiti i Juda i po Judi mnogi ljudi. No, Juda se nije dao ujarmiti u "slatki jaram" Isusov, nego je radio po svojoj glavi, ne nastojeći shvatiti što Isus želi od ljudi i od svojih apostola.

Pod ovom točkom potrebno je da se čovjek, pogotovo kršćanin, ispita: i ja sam pozvan, i ti si pozvan. Isus nas je pozvao i izabrao. Što će od nas biti? Nitko ne zna. Samo Bog. Ovisi o nama hoćemo li ostati dosljedni svomu zvanju i Božjemu izabranju, ili ćemo okrenuti sve naopako. Svatko nosi mogućnost da izda ljubav Božju.

Pogoršanje do nevjere. "Reče stoga Isus dvanaestorici: 'Da možda i vi ne kanite otići?' Odgovori mu Šimun Petar: 'Gospodine, kome da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga! I mi vjerujemo i znamo: ti si Svetac Božji.' Odgovori im Isus: 'Nisam li ja vas dvanaestoricu izabrao? A ipak, jedan je od vas davao.' Govoraše to o Judi, sinu Šimuna Iškariotskoga, jednom od dvanaestorice, jer on ga je imao izdati'" (Iv 6,67-71).

Juda - nevjernik. Mi ćemo se opet navratiti svojim besmislenim pitanjem: Pa zašto ga je izabrao kad je znao...? Opet odgovor: Isus ga je pozvao i izabrao samo zato jer je u njemu vidio mogućnost da ga uzme kao oruđe za spasenje ljudi: da spasi njega i druge preko njega. Ali Juda nije prihvatio Božji poziv živeći dosljedno, nego je otišao u suprotne vode. Već kod značajnoga čuda u Kafarnaumu, kad je Isus govorio o svome tijelu i o svojoj krvi koja će se predati za našu hranu i piće, Juda je postajao sve razočaraniji. Nije htio napuštati zajednicu, ali više nije htio vjerovati. Vjerovati Isusu i u Isusa. Petar odgovara riječima: Mi vjerujemo i znamo! A

Isus kao da ga ispravlja: Petre, govori u jednini, jer svi ne vjeruju i ne znaju! Ima čak jedan sotona među vama, pravi pravcati vrug! Svaki koji odbija Isusove riječi i čudesa, taj je davao. Tko ne vjeruje onomu tko ima riječi života vječnoga, to je ocrnjivač, *diabolos*, ništa drugo. Juda je počeo sumnjati, pa onda ne vjerovati u Isusa kao u Kruh života, a Isus nije htio mijenjati što je odlučio Otac nebeski: da Sin bude Kruh svijeta. Isus ne popušta od Istine i Volje Božje, makar se svi sablaznili i napustili. Isus je, dakle, pozvao Judu jer ga je volio, jer mu je želio i dao službu ravnu drugim apostolima. Ali ostavio je Judu slobodnim da se opredijeli za Isusa po svome služenju, tj. po svojoj vjeri. Juda je odustao od služenja i od vjere. Eto, tu se razrješuje gordijski čvor ljudske i božanske slobode: Božja se sloboda manifestira u Ljubavi, i samo u Ljubavi, makar i preko Križa, a ljudska se sloboda očituje u Ljubavi ili u Nevjeri. Juda je počeo s Ljubavlju, ali je prešao na ljubomoru, možda na Ivanovo prijateljstvo s Isusom, na Petrovo prvenstvo, na Filipova pitanja i razgovore, na Andrijinu spretnost dovodenja raznih vrsta ljudi k Isusu itd. Juda nije puno razgovarao. I ono nekoliko njegovih intervenata - ukrivo! Nikada Isusu u obranu. U sebi je stalno doživljavao pogoršanje stanja dok se nije pretvorio u Judu - izdajnika, u najernje ime ljudske sramote, u najtragičniju osobu koju pozna svijet, u najmračniji lik čovječanstva!

Rekosmo da je Juda strašna opomena svakomu od nas. Nema ga tko ne nosi u sebi Judine klice sumnje ili nevjere: u Isusa, u Euharistiju, u smisao života po Kristu. Te sumnje i nevjericu možemo razvijati. Iz dana u dan. Započnemo oduševljeno, s vjerom i ljubavlju, a završimo očajnički, apostatski, izdajnički. Priča se za talijanskoga slikara Leonarda da Vincija (1452.-1519.) što mu se dogodilo kad je tražio likove za Posljednju večeru. Našao je divan lik za Krista. Doveo ga u svoj atelje i po tome mladiću slikao Isusa. Pošteno čovjeku platio i pozdravili se. Kroz nekoliko mjeseci slikar naiđe na jednoga tipa kojega je ocijenio da bi mu bio prikladan za Judu: srdit, smrknut, očajan, izvan zajednice i konteksta. Pozove ga u svoj atelje. Ovaj se odazove. Kad je čovjek sjeo na stolicu, upita slikara što će to on raditi. Slikar odgovori: "Nastojao bih uslikati lik Judin po tvojoj facii." Nato čovjek padne sa stolice. Što je? - upita ga slikar. "Ah, što me pitaš što je, majka mi moja žalosna?" odgovori čovjek. "Prije nekoliko mjeseci ovdje sam sjedio da po meni uslikaš - Isusa..." Eto tako...

Pohlepa za novcem. "Šest dana prije Pashe dode Isus u Betaniju gdje bijaše Lazar koga je Isus uskrisio od mrtvih... Tada Marija uzme libru prave dragocjene nardove pomasti, pomaže Isusu noge i otare ih svojom kosom. I sva se kuća napuni mirisom pomasti. Nato reče Juda Iš-kariotski, jedan od njegovih učenika, onaj koji ga je imao izdati: 'Zašto se

ta pomast nije prodala za trista denara i razdala siromasima?' To ne reče zbog toga što mu bijaše stalo do siromaha, nego što...'' (Iv 12,1.3.4-6).

Ovaj nam Isusov odlomak pruža barem tri točke za razmišljanje.

Ponudeno povjerenje. Isus je povjerio Judi blagajnu, zajedničku kasu novca što bi ga skupljali na svojim putovanjima. Isus je Judu učinio ekonomom zajednice. Ne znamo zašto Matej nije bio ekonom, jer se on, kao carinik, mnogo bolje razumio u novac. Možda je Matej namjerno odbio ili dao ostavku kad su ga odredili. Jer, bio je svjestan koliko ga je novac držao udaljenim od Boga. Prekinuo je s novcem potpuno. Juda je prihvatio kesu, ali se nije najbolje snašao, iako je bio vrlo spretan financijer. Nikad apostoli s Isusom nisu bili gladni. Juda je sve na vrijeme providao. Ali ta ekonomska služba bila je za Judu velika kušnja, napast, opasnost.

Proigrano povjerenje. Juda nije mogao odoljeti zavodljivosti novca. U životnoj su ga službi čekale kušnje. Možda je sam imao obitelj kojoj je potkradao iz zajedničke kase i kese i nosio... Juda pokazuje kako svaka služba ima svoju kušnju koju svatko može pretvoriti u napast. Juda je pretvorio. Najprije je počeo krasti iz zajedničke kase, zatim je radi novca izdao i Sina Čovječjega. Kradljivac, prevarant pa izdajnik. Strahota!

Razočarani pogled. U Jude je srce bilo pokvareno, pa onda i oko i nos. Kad je vidio kako je sestra Marija prolila svu pomast na Isusove noge (da je barem na glavu, hajde de!), sva se kuća uzmirisala. Ali taj je miris za Judin nos bio - neugodan. Svakomu miriše, osim njemu. I prekora čovjek izravno Mariju, a neizravno i Isusa: Mogla se ta pomast prodati, čemu šteta ova? A nije mu ni najmanje stalo do siromaha, jadnik. On je u sebi bio ogorčen, i to je pokazao svojim pogledom i jezikom. Najljepša Marijina gesta za njega je šteta!

Isus, dakle, svakomu od nas daje povjerenje. Daje službu! Po toj službi želi spasiti i nas i one koji budu u okviru naše službe. Svatko je koristan i Bogu važan. I svaka je služba časna, ali i veoma opasna!

U službi se svatko kuša, na svoj način.

Tko zna baratati novcem, novac mu je strašna kušnja.

Tko ima divan dar inteligencije, užasno je može zloupotrijebiti.

Tko ima veliko srce, može ga pretvoriti u zlo.

Tko ima dar govora, može se veoma varati.

Tko je poglavar u bogosloviji, u ozbiljnoj je kušnji.

Tko upravlja provincijom ili biskupijom, taj je u najozbiljnijoj kušnji. Uvijek se može proigrati ili odgovoriti povjerenjem. Koliko ima ljudi službenika, koji su se iznevjerili svojoj službi, promašili šansu?

Konačno, kako možemo posve različito gledati na istu činjenicu. Na Marijinu gestu Isus gleda s radošću, a Juda s pakošću...

Tko je ciničan, taj može najfinije akcije drugoga nazvati bezobraznima.

Tko je po naravi kritizer (ne kritičar), taj je svugdje kadar vidjeti veoma loše motive. Uvijek krivo tumači i prosuđuje.

Tko drugoga voli, uvijek je kadar ispričati pogrješke drugoga.

Tko je plemenit, taj i u najgorem čovjeku vidi nešto plemenito. Jesmo li kritizeri, cinici, mrzitelji, krivotumači, ili smo kao Isus?

Ugovor o izdaji i prodaji. "A Sotona uđe u Judu zvanog Iškariotski koji bijaše iz broja dvanaestorice. On ode i ugovori s glavarima svećeničkim i zapovjednicima kako da im ga preda. Oni se povesele i ugovore da će mu dati novca. On pristade. Otada je tražio priliku da im ga preda mimo naroda" (Lk 22,3-6).

Ključ iznutra. Evangelist opisuje da je u Judu ušao Sotona. Kako je ušao? Fino. Bog je čovjekovo srce tako stvorio da čovjek ima ključ samo iznutra. Izvana nema ni brave, ni ključanice, ni ključa. I svatko tko želi ući u čovjekovo srce, mora kucati. Nitko ne može provaliti silom. Mora kucati i Bog, i anđeo, i vrag, i čovjek, i muško, i žensko. Može se ući u srce, samo ako čovjek otvori. Tako je Juda otvorio - vragu. Na Judino je srce Isus kucao mnogo puta, ali Juda se oglašivao. Isus je kucao na Judino srce u Kafarnaumu, kad mu je govorio da povjeruje u njega; u Betaniji kad mu je govorio da će imati siromaha uvijek, ali njega neće; evo opet kuca na Judino srce, ali Juda pušta sotoni da uđe... Sotona ne bi mogao ući da Juda nije širom otvorio vrata. A razlog zašto je Juda otvorio jest - novac. Lova vrti gdje burgija neće. Nema plota kojega ne može preskočiti magarac natovaren - zlatom! Novac je posve svladao Judu. Izgubio pamet i srce, i sebe. Za 30 srebrnjaka, to je po prilici nekoliko eura! Možda malo više!

Čudesna je ta činjenica čovjekove slobode. Ona sama od sebe ne može ništa. Mora biti motivirana. Isusom ili novcem? Komu mi puštamo da ulazi u naše srce? Isus stoji pred našim bićem i srcem: Pred vratima tvojim stojim i kucam. Poslušaj li tko glas moj, ući ću k njemu i večerati s njim i on sa mnom (usp. *Otk* 3,20). Isus je džentlmen, lijepo pokuca. Ako ne želiš odgovoriti, on produži na druga vrata i tako sve redom. Svakoga poštuje, nikomu ne navaljuje. Ali i vrag obilazi, kao ričući lav, i on kuca, prijeti, zamamljuje, poneke i pobjeđuje. Zavodi novcem. Bože dragi, kolike je novac upropastio? Isus se ni protiv čega nije tako borio i oborio kao protiv mamone, novca, vraga. Novac je veoma korisna stvar, bez toga se ne da živjeti, ali je zlo u tome da novac postaje ljudima sve - bog. U tom je slučaju čovjek totalna deformacija ljudskoga bića. Isus je uzeo siromašnu slobodu, tj. siromašan život. Nikada nije uzeo novca u ruku: pokaži mi sliku, veli farizejima koji su ga htjeli kušati. I odgovara im: podaj caru

carevo... (Mt 22,21). Isus je tražio od svojih učenika i apostola da budu siromašni, da se ne daju zaplesti koncima i mrežama novca.

Jedan kardinal veli da je jedini starinski novac još danas u opticaju: Judin srebrnjak. Izdajnički. On je mnogima danas postao ključ kojim se otvara ljudsko srce. A srce nije stvoreno za stvari, nego za osobe. U srcu moraju stanovati osobe Presvetoga Trojstva, i sve osobe svijeta, a ne stvari, gvožđe, idoli, papiri, devize, marke, dinari, dolari, srebrnjaci, zlatnici...

Kako je lijepa ona starinska ljubavna pjesma:

“U srcu sam te zaključala,
Ne možeš izaći.
Ključeve sam izgubila,
Ne mogu ih naći.”

Eh kad bismo tako nešto mogli reći s obzirom na Boga. Mi bismo zapravo morali tako postupati da kažemo Bogu: Bože, ti nemoj ni kucati, ti imaš pravo ući bez kucanja. A kad uđe, da mu ne damo izaći, dok barem - ne večeramo! Isus želi s nama ostati na večeri i nakon večere! Ostanimo i mi s njime! Dvorana je - naše srce!

Isusov postupak s grješnikom. “Uvečer bijaše Isus za stolom s dvanaestoricom. I dok su blagovali, reče: ‘Zaista, kažem vam, jedan će me od vas izdati.’ Silno ožalošćeni, stanu mu jedan za drugim govoriti: ‘Da nisam ja, Gospodine?’ On odgovori: ‘Onaj koji umoči sa mnom ruku u zdjelu, taj će me izdati. Sin Čovječji, istina, odlazi kako je o njemu pisano, ali jao čovjeku onomu koji predaje Sina Čovječjega. Tomu bi čovjeku bolje bilo da se ni rodio nije.’ A Juda, izdajnik, prihvati i reče: ‘Da nisam ja, učitelju?’ Reče mu: ‘Ti kaza!’” (Mt 26, 20-25).

Kad ovaj tekst pročitamo, mislimo da nam je sve jasno. A nije. Puno je tajnovitosti. Ovaj kratak dijalog između Isusa i nekih njegovih apostola, napose Isusa i Jude, pokazuje kako Isus postupa prema grješniku i kako grješnik - glumac ostaje glumac do kraja. Izvucimo barem tri točke.

Isus suočava Judu s njegovim grijehom. Isusu je sve poznato. Ne želi nikoga siliti, pa ni svoje odabrane apostole. Sve se odvija normalno. Ali njegova ljubav ne dopušta da šuti. Ljubav zove, poziva, izaziva. Isus opominje Judu: “Juda, ti si na putu grijeha, strahovite su posljedice. Bolje bi ti bilo da se ni rodio nisi, ako ustraješ na putu izdaje Sina čovječjega. Juda, vrati se! Još je vrijeme. Sve se može spasiti. I početi iznova. Prihvati moju ruku, poruku i moju ljubav. Juda, još jednom promisli što si ugovorio i što si naumio izvesti. Ozdravi, želim te izliječiti. Budi potpun apostol!” Tako mu Isus sugerira rečenicom: Tomu bi čovjeku bilo bolje da se ni rodio nije... Ali gluhi ne odgovara. Gluh na ljubav i Isusovo srce. On će izvesti svoj naum pa makar propao zauvijek. Juda više ne može izaći iz obzira

drugih grješnika kojima je prodao Isusa. Juda šuti i kuje svoje snove i crne naume. Zapravo ne šuti, nego pita da nije on, slučajno, taj izdajnik?

Isus suočava Judu s Bogom, sa sobom. Isus, očito, sve zna. I govori: Tko sa mnom zamače u istu zdjelu... Sin Čovječji gleda u Judu i govori mu: "Sve znam na tanku dlaku. Juda, jesi li kadar to učiniti? Možeš li gledati ostale apostole, Krista-Mesiju, ne samo gledati, nego i jesti Kruh u koji - ne vjeruješ, odavno ne vjeruješ? Možeš li uzeti zalogaj i učiniti što si naumio?" Juda u sebi odgovara: Mogu! Otpor Bogu. Slobodno se opredjeljuje protiv Ljubavi. Eto, tu je tajna! Mi ćemo opet reći: Pa kako ga Bog nije mogao spasiti? Bog ga je mogao spasiti da je on pokazao volju za spasenjem. Ali Juda želi svoju sebičnost i svoj plan, zato križa Božje planove. Mi kažemo: Kad je Bog znao što će se dogoditi, zašto...? A zaboravljamo se sjetiti da je i Juda sve znao, jer mu je Isus sve rekao, pa je on unatoč svemu tomu ustrajao na svojoj krivoj brazdi.

Savršen glumac. Juda je glumac, hipokrita, farizej, licemjer, dvoličnjak, lažac, neiskren, perfidan, zlomislen, nevjeran, podmukao, zloban, pretvaralo, lukav, dipleša, nepoštenjak, pokvarenjak, prevarant, sumnjiv, dvogran, problematičan, misteriozan, grješnik... On se izvana tako svetački i apostolski vlada: "Da nisam ja, Gospodine", a iznutra kuca sotonsko srce: "Osigurano mi je 30 srebrnjaka, neka se spašava kako zna!" On mirno i lijepo gleda i u apostole i u Krista. On sasvim mirno umače u zdjelu s Kristom, kao i drugi apostoli. Nitko ne bi primijetio da je sam vrag među njima, da to Isus ne govori, ali posve tajnovito, ne otkrivajući imena. Eto što ljudi vide. Samo vladanje izvana. Nitko ne čita srce. Pa čak ni mi sami ne čitamo svoje srce. Apostoli pitaju: "Da nisam ja, Gospodine", sve jedan za drugim... Nitko nije siguran, svi uzdrmani, pa pitaju Gospodina koji sve zna. Jedino je Juda siguran...

Ispitajmo svoju savjest prema ovom Matejevu odlomku.

Znamo što je grijeh. Kad netko od nas želi počiniti grijeh, redovito zna da to ne valja, da se to Bogu ne sviđa, da to savjest ne odobrava. Pa ipak to činimo. Razum mi savršeno logično kaže da nije u redu, ali srce svom snagom žudi za grijehom. I mislim da sam nitko i ništa ako ne počinim grijeha. A kad tamo, tek sam onda nitko i ništa kad učinim grijeh. Savjest mi veoma lijepo reagira: i *antecedenter* - prije čina i *concomitanter* - u činu, a posebno *consequenter* - nakon čina. Jer, prije čina strasti su bile maksimalno razuzdane, u samom činu također, a nakon čina strasti se ispraznile, a savjest nabujala, upalila se, zacrvenila se. Savjest je jedina realnost koja ne vara: ako je slušaš, na dobru si putu. Ona može začadaviti, ali ne izgorjeti. Uvijek opominje... Dakle, svatko je od nas suočen s grije-

hom i s posljedicama grijeha. Ako nije suočen s grijehom, ako mu savjest štiti, onda nema grijeha u subjektivnom smislu.

Znamo da Bog zna. Mi smo sigurni da onaj tko je savjest dao, taj zna što će savjest učiniti i kako ćemo se vladati. Bog savršeno zna o svim našim činima. Sve što mislimo, osjećamo, govorimo i činimo, savršeno se odražava na Božjem ekranu i radiju. Sve se snima, sve! Iako smo uvjereni da to Bog zna, i da ćemo polagati račune za sve to, mi opet srljamo u grijeh. Zapravo ne vjerujemo da će to tako biti. Najdraže bi nam bilo toliko puta da neće biti nikoga i ničega. Neka smrću sve prestane. Jer nije lako doći s opterećenom savjesti pred Lice Božje.

Jedna djevojka pita župnika bi li se udala za jednoga momka u selu koji je već imao dvije djevojke i s njima dva djeteta. Župnik pokušava odvratiti poštenu djevojku od toga nauma, upozoravajući je da bi momak mogao i nju, treću, ostaviti na ulici kao njezine prethodnice. Ali djevojka i dalje očijuka s momkom. Jednoga dana dozvao djevojčin otac župnika u kuću, te njih dvojica počela savjetovati djevojku: "Ženska glavo, kako ćeš se ti osjećati kad iznad tvoje glave, budeš li prolazila ispod prozora tih prijašnjih djevojaka, jedna od njih počne sasipati prokletstva na te? Kako ćeš se ti ponašati ako ne budeš mogla imati djece, a od tvoga muža dvoje djece u selu, a ti tu djecu ne možeš ni vidjeti ni pozdraviti, ni posvojiti?" I sve tako. I otac i župnik dokazuju i daju nevjerojatne mogućnosti, ali sve zaman. Djevojka odgovori na kraju: "Znate što je: kad bi sada Bog došao u ovu sobu i rekao mi da ne idem, ja bih pošla!" Kad su to čuli, samo su odmahnuili rukom i izašli iz sobe, ostavljajući je njezinu grijehu i odluci! Eto, to je svjesno, namjerno ići protiv Boga, to je grijeh! I to grijeh protiv Duha!

Postoje razne vrste grijeha: *hladni i vrući, strastveni i umovani.* Mladić i djevojka sjede jedno pokraj drugoga. U jednom trenutku zaboraviše se, zagrijaše, zagriše... To je vrući ili strastveni grijeh. A ako mladić iz dana u dan smišlja kako će s nekom zgriješiti, poduzima sve moguće kombinacije, eto to je umovani ili hladni grijeh. U Jude je bio hladni, *proračunati, umovani, smišljeni grijeh.* Onaj se prvi lakše oprašta, a ovaj drugi veoma teško, jer čovjek čini sebe nesposobnim za kajanje.

Gluma je pokrivač grijeha. Koliko mi, Bože dragi, glumimo. Jedni pred drugima, pa zajedno pred svima. Glumimo pogledima, susretima, riječima, vladanjem, vjerom, zvanjem, dolaskom na sakramente... Svi se protiv toga bunimo i borimo, i svi i dalje glumimo. Koliko tko može. Sva naša borba jest borba protiv glume našega srca i lica! Kad razotkrijemo sebe, to je ispovijed.

Poraz Isusove ljubavi. "Rekavši to, potresen u duhu Isus posvjedoči: 'Zaista, zaista, kažem vam: jedan će me od vas izdati!'"

Učenici se zgedahu među sobom u nedoumici o kome to govori. A jedan od njegovih učenika - onaj kojega je Isus ljubio - bijaše za stolom Isusu do krila. Šimun Petar dade mu znak i reče: 'Pitaj tko je taj o kome govori.' Ovaj se privine Isusu uz prsa i upita: 'Gospodine, tko je taj?'

Isus odgovori: 'Onaj je kome ja dadnem umočen zalogaj.' Tada umoči zalogaj, uze ga i dade Judi Šimuna Iškariotskoga. Nakon zalogaja ude u nj Sotona.

Nato mu Isus reče: 'Što činiš, učini brzo!' Nijedan od sustolnika nije razumio zašto mu je to rekao. Budući da je Juda imao kesu, neki su mislili da mu je Isus rekao: 'Kupi što nam treba za blagdan!' ili neka poda nešto siromasima. On dakle uzme zalogaj i odmah izide. A bijaše noć" (Iv 13,21-30).

Maloprije smo vidjeli Matejevu verziju. I Matej je kao apostol bio prisutan na Tajnoj večeri. A evo ovdje i Ivanova izvještaja. I u njemu se nalaze neke vrlo značajne stvari ne samo s obzirom na Judu, nego i s obzirom na svakoga od nas.

Tajna za apostole. Zaboravljamo da nakon svih tih riječi, rečenica i razgovora nijedan apostol nije shvatio o čemu se radi, ni o kome se radi. Samo čuju da će biti izdaja. Ovo se sve pisalo nakon čina. U onom trenutku nije baš nitko ništa slutio ni razumio, pa ni Ivan ljubljani. Isus je svakomu jednako davao zalogaje kruha. To znači da je Judina izdaja bila savršena tajna, *mysterium iniquitatis*, za svakoga apostola. Možemo stototno pretpostaviti: da su apostoli znali da je Juda onaj koji će Isusa izdati, sigurno ne bi dopustili da Juda izvuče zdravu glavu iz Dvorane i između Dvanaestorice. Petar je zato i rekao Ivanu: "priupitaj tko je taj o kome govori!" - ja ću mu pokazati svojim mačem. Frknula bi Judina glava kao ono Malhovo uho u vrtu, pa neka bude što će biti! Ali Isus nikomu ne otkriva tajne ljudskoga srca. Sa svakim razgovara osobno i pojedinačno. Ni prema komu ne smije se upotrijebiti takva sila. Inače se ruši princip slobode. Apostol Ivan na kraju dodaje da stvarno nitko nije znao o čemu je riječ jer su mislili da Isus šalje Judu u kupovinu ili da nešto dadne siromasima, jer je u njega bio novčanik ili novčarka.

Kolika je ovdje pouka svima nama: nitko ne može inzistirati na tome da dozna tajne ljudskih srdaca. Da silom riješi neke probleme. Da nekoga nasiljem zaustavi u bogoslovlju, u samostanu, u vjeri. Svatko se opredjeljuje osobno, i za dobro i za zlo. Bog želi da svatko za sebe bude odgovoran, a među ljudima mora vladati zdrava sloboda, ograničena, ali sloboda: ako ti se tko želi otvoriti, može, ali ga se ne može prisiliti!

Zalogaj i gutljaj otvaraju put Sotoni. Ništa strašnije i tragičnije nije moglo biti nego što je Isusov zalogaj Judi, koji je trebao biti vrhunski izraz Ljubavi, a u Judinim ustima pretvoren je u znak dinamične mržnje i izda-

je. Eto, što sve može vrag: najljepše stvari života može tako zaviti i pretvoriti u prave učinke pakla. On je kadar, ako pristanemo, ljubav pretvoriti u bludnost, radost u tugu i žalost, zadovoljstvo u samozadovoljstvo, svetost u oholost, disciplinu u sadizam, ljepotu u blato, mir u nemir, inteligentna čovjeka u agenta pakla, apostola u apostatu itd.

Dobro bi bilo počešće se ispitati kako pristupamo svetoj misi, svetoj pričesti i drugim sakramentima. Jesu li nam to trenuci i susreti s Bogom, ili su nam to ventili za puštanje vražjega dima, putovi za ulazak davla u naše srce...? Tko nedostojno jede i pije... (*1 Kor 11,27*).

Pobijedila mržnja. Vidjeli smo do sada da je Isus poduzimao sve što je bilo u njegovoj ljubavi da osvoji Judinu slobodu. Ali što se Isus više brine i Judu opominje, to Juda hladniji i udaljeniji. Ako pretpostavimo, što je veoma vjerojatno, da je Juda na Posljednjoj večeri sjedio s desne strane Isusove, tj. da je Isus bio naslonjen na grudi Judi, kao što je Ivan bio naslonjen na Isusove grudi, onda će nam biti jasno da je Isus doista sve poduzeo što je mogao. Još je jedino preostala batina, klip i nasilje. Ali time se Bog ne služi. On djeluje na savjest i na ljubav, stoga nema mjesta pendreku i degeneku. Isus je sigurno uzeo Judu da s njim porazgovori na Večeri, da ga po zadnji put upozori na ono što ga čeka. Ali Juda je ostao nepomičan. Što je skovao, to je želio odjelotvoriti. I Isusu nije preostalo ništa drugo nego mu reći: "Što misliš činiti, čini brzo." I u toj rečenici ima opomene, poziva na obraćenje, kao što je Juda mogao dobro shvatiti, ali Juda nije htio prihvatiti. U toj, dakle, Isusovoj rečenici ima također ljubavi, ali poražene ljubavi! Isusova ljubav izgubila. Isus izgubio! Nevjerojatno! To je najstrašnji poraz u povijesti svijeta. Isusova ljubav bezuspješna. Vrag pobijedio, mržnja pobijedila, izdaja trijumfirala! Ljudsko se srce totalno odvrtilo od Boga, od Isusove ljubavi. Isus ostao poražen na bojnopolju ljudske slobode. Tko može komentirati tu strašnu utakmicu ljudskoga i božanskoga srca?!

Vratimo se još jednom, po zadnji put, na naše ljudsko pitanje: Pa zar Isus nije mogao spasiti Judu? Odgovor: Kad Isus govori o izdaji Judinoj, on ne misli na 30 srebrnjaka, ne misli na izdaju te noći, na svoj proces, on ne misli na predaju, nego misli na onu duboku izdaju u srcu. Juda je izdajnik zato što je Isusa izdao svim bićem svojim, svom dušom svojom, svim srcem svojim, što je završio život onako kako je on htio, a ne onako kako je Bog želio. Juda je izdao:

zato što nakon noćne izdaje nije pošao za Isusom u Kajfin dvor i rekao da je izgubio i pogriješio;

što sutradan nije pošao na Kalvariju pa barem malko stavio svoje rame pod Isusov križ;

što se nije preporučio Gospi da intervenira kod Isusa. Da je to učinio, Isus bi mu sve oprostio. Juda je izdao jednom, možda zauvijek. Petar je zatajio tri puta, ali se obratio, briznuo u plač, i nije se ubio, kao Juda, nego gorko plakao. O takvoj je veleizdaji riječ. Bog do te mjere poštuje čovjekovu slobodu da je pušta na opredjeljenje za raj ili pakao, desno ili lijevo, za noć ili svjetlo.

Držimo tu činjenicu na umu! Svatko od nas dnevno izda Isusa po nekoliko puta: pravednik sedam puta na dan padne, ali se digne! (*Izr 24,16*). Gleda se konačna izdaja i račun. Tu konačnu izdaju čovjek priprema svojim svakodnevnim sitnim izdajama! Ne dopustimo u svome srcu da zavlada mržnja, da pobijedi Sotona, da se predamo u ruke paklu!

Noć i u srcu i vani. Sv. Ivan primjećuje da je vani bila noć. Ali on to namjerno piše da kaže kako je noć bila i u Judinoj duši. I to još mračnija noć. To je bila najcrnija noć u čovječanstvu, što se zna. Kad je jasno, svjesno i slobodno odbijena Božja ljubav, a prihvaćena izdaja i mržnja kao smisao života. *A vani bijaše noć.* Juda ode u noć.

Uvijek je noć kad čovjek odlazi od Isusa. Strašna je to noć kad okrećemo leđa k Bogu, a lice k vragu. Vazda upadamo u mrak, ako napuštamo zvanje u koje nas je Bog pozvao. Ulazimo u mračne prostore ako ne prihvaćamo Božju ljubav, a prihvaćamo samo ljudske i vraške napasti. Uvijek je noć kad čovjek sluša što mu vrag šapuće, i kad se sotona uvuče u komore srca i stanice mozga. Uvijek je noć kad dopustimo vragu da u nama stanuje te tako stvaramo od sebe koncentracijski logor. Čim se izbaci svjetlo, nastupa mrak. Juda je svjesno prihvatio mrak, noć, tamu, sutton, mrklinu, sjenu, crninu, ponoć, pomrčinu, oblačinu...

Poljubac sramote. "A izdajica im dao znak: 'Koga poljubim, taj je, njega uhvatite!' I odmah pristupi Isusu i reče: 'Zdravo, Učitelju!' I poljubila ga. A Isus mu reče: 'Prijatelju, zašto ti ovdje!' Tada pristupe, podignu ruke na Isusa i uhvate ga" (*Mt 26,48-50*).

Evo nas na predzadnjem činu užasne Judine drame. Želio je ostati glumac do kraja. Vrhunac te glume jest odluka da poljupcem izda Sina Čovječjega. Ničega se, očito, nije žacao. Poljubac bez truni ljubavi, a more razočaranja, mržnje i izdajstva. Pristupio je Isusu i pozdravio ga: "Zdravo, Učitelju!" Normalan pozdrav, ali u ustima Jude pun cinizma. On zapravo ne smatra Učitelja Učiteljem. To je za njega predmet trgovine, stvar, osoba vrijedna izdaje... Isus mu na poljubac uzvraća pitanjem, zadnjim pitanjem i opomenom prije konačnoga čina izdaje, prije svoje dobrovoljne smrti i prije Judine samoubilačke smrti: "Druže, kako to ti tu? *Ἐταίρε, ἐφ' ὃ πάρει?* Druže, zašto si došao? Druže, kako si tako pao?" Isus ne zove Judu "prijateljem", nego "drugom" (*hetairos - hetaira* u grčkom je uobičajen izraz

za bludnicu, namigušu). Prijatelj - *amicus* jest onaj tko odgovara na ljubav, *amor*. Juda je prekinuo s ljubavlju. On je samo drug, biće, nema odnosa prema Kristu, osim izdajničkoga. Zašto si došao znači: na što si spao, na kakve si se nizine i grane spustio? Još se možeš opametiti, ali ti si zakoračio u grijeh! I ideš do kraja.

Koji su razlozi naveli Judu da izda Učitelja?

Novac. O tome smo govorili. Vrlo je značajnu ulogu odigrao nesretni novac u Judinu životu. Doveo ga do samoubojstva. Judina je pogriješka u tome što je krivo računao! On majstor računa, ekonom, ali ne računovoda, nego računđija. *Procijenio je neprocjenjivoga cijenom podcijenjenoga!* Ako je pohlepa za novcem dovela Judu na rub pakla, onda je to stvarno najogavnija izdaja na svijetu. U tom slučaju Judin poljubac predstavlja doista najveću gnusobu udarenu na Isusovo lice. Sve pljuvačke i hrtotine razbješnjele mase nisu ništa prema poljupcu apostola, učenika, a sada "druga", *hetairosa!*

Naša najveća pogriješka jest u tome što ne znamo procijeniti vrednote. Velečasni, koliko vrijedi tvoje zvanje? Jedna teća leće! Padre, koliko vrijedi tvoj zavjet čistoće? Jedan nekontrolirani pogled! Kolega, koliko vrijedi tvoj odnos prema poglavarima? Jedna večera s mojim prijateljima! I sve tako. Izdajemo Boga poljupcem, za 30 srebrnjaka.

Razočaranje. Neki kažu da se Juda strašno razočarao nad Isusom. On je stalno Isusa zamišljao na svoj način, a Isus se nikako nije htio prilagoditi Judinoj slici o Mesiji. Juda je, naime, očekivao da će se Isus staviti na čelo Židova kako bi oslobodili Palestinu od tudina te tako uspostavili zemaljsko kraljevstvo židovsko u kojem bi Juda bio ministar financija. A kad tamo, Isus ne misli na zemaljsko. Na to se Juda razočarao. Počeo je ići vlastitim putem. Odlučio je primiti novac, a neka se Isus sam spašava, kad neće kako drugi hoće! Neka se dokaže. Ako je pravi, spasit će se. Ako je krivi, i pravo mu budi!

Ništa strašnije nego to: Isusa navlačiti na svoj metar i na svoj tkalački stan! Kad želimo Bogom dominirati, onda je to magija, nije religija. To je zločin! Juda je upao u taj zločin. Zamišljao je Boga na svoj način. I Isus je trebao djelovati i ponašati se po Judinoj a ne po Očevoj volji! Ali zar mi svećenici, redovnici, redovnice, nismo to toliko puta u životu!

Na čelo revolucije! Ako je točna ova druga pretpostavka, onda je Juda kombinirao nešto s Isusom pa je svojim poljupcem želio staviti Isusa na put revolucije, samoobrane, pobune. Mislio je u sebi: "Ta nije Isus do te mjere nepametna da se neće braniti, a lova u mene u džepu!" A kad tamo, imaš što vidjeti. Isus se predade. Svezaše ga. Juda razočaran... Ništa mu nije preostalo nego učiniti što je učinio:

Konopac konačne izdaje. "Kada Juda, njegov izdajica, vidje da je Isus osuđen, pokaja se i vrati trideset srebrnjaka glavarima svećeničkim i starješinama govoreći: 'Sagriješih predavši krv nedužnu!' Odgovoriše: 'Što se to nas tiče? To je tvoja stvar!' I bacivši srebrnjake u Hram, ode te se objesi" (Mt 27,3-5).

Sudbina izdajnika. Judi je preostao još jedino: konopac pa u šumu. Nije bilo povratka natrag. On je došao do takva unutarnjeg stanja, paklenoga, u kojem nije mogao više vratiti kazaljku sata natrag. Sat više nije išao naprijed. Sve pokvareno. Nema više vremena, ni mogućnosti kajanja. Preostaje samo - pakao. Matej veli da se Juda "pokaja". Ali nije to kajanje koje traži oprostjenje, nego uvidaj strahovitoga stanja i posljedica koje su dopale čovjeka koji je namjerno srnuo u zlo. Namjerno, smišljeno, proračunato, hladno, svjesno, nepopravljivo, ne slušajući ni savjest, ni Isusa, ni ikoga. Nema druge nego konopac.

To je moguće i sa svakim od nas: Ako ne prihvatimo Isusovu ljubav kao jedinu mogućnost smisla života, a njegov križ kao jedino sredstvo spasenja, preostaje nam samo konac, kolac i konopac.

Mržnja prema novcu. Juda je bacio najprije novac u Hram, pa se zatim objesio. Čudno je ovdje nešto: kako je ona strahovita ljubav za novcem prešla u strahovitu mržnju prema novcu. Juda noćima nije mogao spavati zbog ono malo novca što ga je stekao izdajom Isusa. A možda ne može spavati čitavu vječnost što je Isusa izdao... Užasno je kad pogazimo ljubav. Odmah se rada mržnja. Novac je prije bio "bog", sada je postao vrag. Kušnja novca pretvorila se u napast, propast i paklenost. A kušnja novca mogla se pretvoriti u Judinu radost, slavu i čast. Mogao nam je služiti kao uzor ekonomskoga ponašanja u zajednici.

Zaključak. Završit ćemo ovo razmatranje o Judi tekstem iz *Djela apostolskih*:

"A Juda se ubrajao k nama i imao udio u ovoj službi. On, eto, steče predio cijenom nepravednosti pa se stropošta, raspuče po sredini i razli mu se sva utroba" (Dj 1,17-18).

Suvišan je komentar. Umjesto jednoga svijetloga apostolskog mučenika, imamo jednoga izdajničkog samoubojicu kojemu se i utroba razlila. U svakom slučaju, Judino je ime postalo najogavnije ime u povijesti čovječanstva, a ne samo kršćanstva.

Ime nad kojim se svatko naježi.

Ime koje se ne daje nijednomu djetetu u obitelji.

Ime koje podsjeća na najgore odluke, činjenice i poteze čovjeka.

Ime kojega se svatko stidi, bio vjernik ili nevjernik.

Osim toga, sigurna je činjenica da su Isusovi izdajnici najcrnje duše na svijetu. I što je najdramatičnije:

Svatko od nas može biti Juda:

svatko od nas hlepi za novcem;

svatko od nas zamišlja Isusa na svoj način;

svatko od nas može biti nevjernik;

svatko od nas može pustiti sotonu u sebe;

svatko od nas može poljupcem izdati Sina Čovječjega;

svatko od nas može završiti na konopcu.

Ali svatko se od nas može pokajati i steći povjerenje i ljubav Isusovu.

Neka nam Juda bude upozorenje kako ne smijemo postupati u svome životu. Odgovorimo na Isusovu Ljubav svojom potpunom ljubavlju!